

Nové pojetí Evropské unie po Lisabonské smlouvě

Základní rysy systémové reformy EU

- **ES + EU -----▶ EU**
- **(sukcese)**
- **EURATOM nedotčen**
- **+ Listina základních práv EU**

Hodnotový základ EU (čl. 2 SEU)

- úcta k lidské důstojnosti,
- svoboda,
- demokracie, rovnost,
- právní stát a
- dodržování lidských práv
- + *společnost vyznačující se*
- pluralismem,
- nepřipustností diskriminace, rovností žen a mužů,
- tolerancí, solidaritou,
- spravedlností

Cíle Unie (čl. 3):

- podpora míru,
- svých hodnot (čl. 2) a
- blahobyt obyvatel EU
- **v kombinaci s prostředky k jejich dosažení:**
- - prostor svobody, bezpečnosti a práva,
- - *vnitřní trh včetně silného sociálního aspektu a solidarity mezi členskými státy,*
- - hospodářská a měnová unie,
- - *vztahy s nečlenskými státy založené na podobných hodnotách*

Kultura a jazyky

- Unie má respektovat svou kulturní a jazykovou rozmanitost.

OCHRANA LIDSKÝCH PRÁV V EU

- Listina základních práv právně závazná
- plánovaný přístup k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod
- základní práva zaručená Evropskou úmluvou = obecné zásady práva EU (= již dnes závazné v právu EU)

Následky porušování hodnot Unie ze strany členského státu

Hodnoty Unie: podmínka přijetí nového státu za člena EU

- Porušování hodnot za trvání členství: článek 7 SEU
  - **1. Potencionální porušení hodnot (zřejmé nebezpečí)**
    - rozhodnutí Rady (4/5, souhlas EP) - konstatování
  - **2. Skutečné porušení hodnot**
    - rozhodnutí Evropské rady (jednomyslně) + souhlas EP: závazný závěr, že došlo k **závažnému a trvajícím** porušení hodnot ze strany dotyčného členského státu.
- možný další krok:**
- Rada může dále kvalifikovanou většinou rozhodnout o sankci, kterou je **pozastavení členských práv**
  - Pravděpodobnější: politické řešení na úrovni Evropské rady

Demokratické základy - 1

- **Demokratické zásady Unie**
- * zásada rovnosti občanů EU (čl. 9)
- nejen v činnosti orgánů EU (včetně legislativní),
- i v členských státech

Demokratické základy - 2

- **Zastupitelská demokracie** (čl. 10)
- * na ní je založeno fungování EU
- - EVROPSKÝ PARLAMENT zastupující různorodé obyvatelstvo, které netvoří kompaktní "lid"
- - příliš vzdálen běžným lidem
- - EVROPSKÁ RADA A RADA - vlády odpovědné svým vnitrostátním parlamentům nebo svým občanům = demokratický prvek v rozhodování.

Demokratické základy - 3

- **Přímá demokracie** (čl. 11)
- * výměna názorů, dialog, konzultace
- * iniciativa občanů EU, aby Komise předložila návrh
- - nejméně jeden milion občanů Unie
- - podstatný počet členských států

Účast národních parlamentů na demokratickém životě EU (čl. 12)

- * neúčast parlamentů členských států na legislativním procesu v EU
- * náznaky účasti:
  - a) informování o návrzích legislativních aktů EU (Protokol o úloze vnitrostátních parlamentů v EU),
  - b) princip subsidiarity (zpochybnění pravomoci EU v daném případě - Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality),
  - c) zjednodušený postup přijímání změn Smluv: možnost vyhradit si souhlas podle vlastních ústavních předpisů (čl. 48 SEU - dosud bylo samozřejmostí).

Zásada loyality

-
- *(Článek 4 SEU)*
- EU **ctí**
- - rovnost členských států (?)
- - národní identitu (politické a ústavní systémy, samospráva)
- - respektuje základní funkce státu
- **LOYÁLNÍ SPOLUPRÁCE:**
- - **pozitivní** (učiní všechna opatření k plnění závazků z primárního i sekundárního práva)
- - **negativní** (zdrží se všech opatření ohrožujících dosažení cílů Unie)

Změny primárního práva -1

- Změny Smluv
- novinky - článek 48 SEU
- **1. Řádný postup**
- - principiálně odpovídá dosavadní úpravě - pozměňovací smlouvy
- - podléhají ratifikaci všech členských států
- - členské státy jsou "pány Smluv"
- - konference zástupců vlád členských států (mezivládní konference)
- - **konvent** (poradní orgán)
- - nově: potíže s ratifikací - 2 roky, 4/5 - řeší Evropská rada

Změny primárního práva - 2

- **2. Zjednodušený postup "passerelle"**
- **a) jen vnitřní politiky a činnosti Unie:**
- - rozhodnutí o změně přijme Evropská rada, a to jednomyslně po konzultaci s jinými orgány
- - změny vstoupí v platnost až po schválení členskými státy v souladu s jejich ústavními předpisy
- - není svolávána mezivládní konference. Tento postup tak nevyvolává žádné pochybnosti.
- **b) změna způsobu rozhodování Rady**
- **(jednomyslnost ---► kvalifikovaná většina):**
- - rozhodnout může Evropská rada jednomyslně se souhlasem Evropského parlamentu
- - národní parlament se může do 6 měsíců ohradit, pak změna není přijata
- - národní parlament: nově **aktivní uplatnění námitek**, jinak tichý souhlas se změnami.

Právní subjektivita EU

-
- * **mezinárodní** (mezinárodní smlouvy)
- * **vnitrostátní** (majetek, závazky)
- **unijní** (vystupování před soudy EU, náhrada škody, pracovní právo)

Členství v EU

-
- **Vstup do EU**
-
- * dosavadní stav
  - - kandidátský stát musí uznávat hodnoty EU
  - - přihláška Radě - rozhodování jednomyslně + souhlas EP (způsobilost plnit závazky)
  - - evropský stát
  - - smlouva o přístupu - veto kteréhokoli člena
  - změny stávající úpravy + přílepký

Vystoupení z EU

-
- * **nově** článek 50 - jednostranný projev vůle
- * přetrvávající suverenita členského státu
- * forma realizace: mezinárodní smlouva = dohoda o vypořádání
- * dvojí význam nové úpravy:
  - a) politický - deklaruje právo na vystoupení - členství není *věčný a neměnný závazek*
  - b) právní - stanoví *právní modality vystoupení z EU*
- * v reálu: vstup do Evropského sdružení volného obchodu - Evropský hospodářský prostor
- * Grónsko (1985)
- * neexistuje *institut vyloučení z EU*
-

Sídlo EU

-
-
- Protokol o umístění sídel orgánů EU:
- EP, Komise, Rada, SDEU aj.

- **Výsady a imunity EU**
- * *Protokol o výsadách a imunitách EU*
- * obdoba diplomatických výsad a imunit
- * Unie jako taková (orgány):
  - - **nedotknutelnost** užívaných nemovitostí, archivů i movitého majetku, jakož i písemností a úřední korespondence
  - - **daňová imunita a osvobození od cel** a jiných omezení pro předměty užívané k úřední činnosti
  - - cestovní doklady pro členy a zaměstnance orgánů Unie vydávají tyto orgány

Členové Evropského parlamentu

- - nemohou být vyšetřováni, zadrženi nebo stíháni pro své názory či hlasování při výkonu své funkce
- - v průběhu zasedání Evropského parlamentu jeho členové požívají těchto absolutních imunit (tj. bez návaznosti na výkon své funkce):
- a) na území vlastního státu imunit přiznávaných členům parlamentu vlastního státu,
- b) na území všech ostatních členských států nemohou být zadrženi ani soudně stíháni.
- Imunity se nelze dovolávat v případě přistižení při trestném činu; Evropský parlament je oprávněn svého člena imunity zbavit.
-
- * zástupci členských států ("obvyklé" imunity)
- * unijní úředníci a jiní zaměstnanci orgánů EU (i občané nečlenského státu).
- - funkční soudní imunita
- - nepodléhají omezení pohybu a usazování
- - vynětí z působnosti celních předpisů v souvislosti s výkonem jejich funkce
- - jejich platy a jiné odměny nepodléhají zdanění v členských státech
- - vnitrounijní daň z příjmu

Přehled struktury Smluv

- zcela jiné pojetí
- rozdíl oproti Ústavní smlouvě
- vylepšení
- přečíslování

Smlouva o Evropské unii

- koncepční otázky EU
- činnost EU: jen v oblasti vnější činnosti Unie včetně společné zahraniční a bezpečnostní politiky
- **I** Úvodní ustanovení (hlava I) - zásada svěřených pravomocí EU, strukturální změny EU (sukcese), stejná právní síla SEU a SFEU, hodnoty a cíle, loyality, lidská práva
- **II** Demokratické zásady (zastupitelská a přímá demokracie, národní parlamenty)
- **III** Nejzákladnější ustanovení o jednotlivých orgánech EU
- **IV** Posílená spolupráce
- **V** Velmi rozsáhlá hlava V - vnější vztahy EU - pozůstatek bývalého II. pilíře EU
- **VI** Právní subjektivita, postupy pro přijímání změn Smluv, členství, přílohy.

Smlouva o fungování EU

- **Týká se vlastní věcné činnosti EU.**
- Člení se na části a dále hlavy.
- 1. Typy **pravomocí EU** (nikoli pravomoci samotné, které jsou upraveny jednotlivými ustanoveními po celé Smlouvě).
- 2. **Zákaz diskriminace**
- 3. Nejrozsáhlejší - **vlastní typická činnost EU**
  - - vnitřní trh a základní svobody
  - - prostor svobody, bezpečnosti a práva
  - - hospodářská soutěž
  - - jednotlivé politiky
- 4. Přidružení zámořských území
- 5. **Vnější činnost Unie** - kromě zahraniční a bezpečnostní politiky, tj. obchod, rozvojová spolupráce, ustanovení o mezinárodních smlouvách aj.
- 6. **Institucionální a finanční** ustanovení:
  - - podrobná ustanovení o orgánech
  - - rozpočet EU
  - - posílená spolupráce
- 7. Závěrečná ustanovení

Přílohy Smluv

- PROTOKOLY
- PŘÍLOHY
- PROHLÁŠENÍ